

7/750

T.C.
BAŞBAKANLIK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI

Sayı: B.02.1.HM.0.EKA-08.02-20/
Konu: Soru Önergesi Hk.

15.07.03* 44035

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

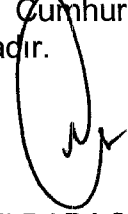
İLGİ: (a) 23 Haziran 2003 tarih ve 2192 sayılı yazıları.

(b) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın 8 Temmuz 2003 tarih ve B.02.2.TCM.0.10.00.02-30/889 sayılı yazısı.

İlgi (a)'da kayıtlı yazılarında, Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun tevcih ettiği 7/750-2200 sayılı yazılı soru önergesinin sureti ekli olarak gönderilmiş ve süresi içinde cevaplandırılması talep edilmiştir.

Söz konusu soru önergesi ile ilgili olarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan alınan ilgi (b) yazının sureti ilişikte sunulmaktadır.

Bilgileri ile gereğini arz ederim.

Ali BABACAN
Devlet Bakanı

EKLER
EK-1 Yazı (1 Adet-5 sayfa)

DAĞITIM:
Bilgi:
Başbakanlığa

7/750

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

ANONİM ŞİRKETİ
SERMAYESİ : TL. 25.000.000.000
İDARE MERKEZİ: ANKARA

İDARE MERKEZİ

ANKARA, 8 TEMMUZ 2003

Cevaplarda şu işaretlerin tekrarını dileriz :
B.02.2.TCM.0.10.00.02-30

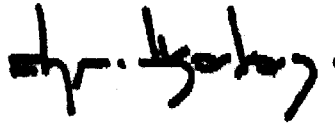
**T.C. BAŞBAKANLIK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI
ANKARA**

İlgi: 24.06.2003 tarih, B.02.0.006/(16)2305 sayılı yazı.

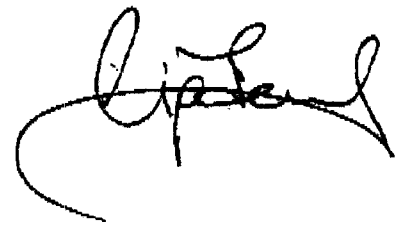
Adana Milletvekili Sayın Atilla Başoğlu'nun ilgi yazı ekinde gönderilen yazılı soru önergesinde yer alan hususlar ile ilgili açıklamalar ilişikte gönderilmektedir.

Bilgilerinize arz ederiz.

**TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
İDARE MERKEZİ**

Dr. S. Fatih ÖZATAY
Başkan Yardımcısı

Çiğdem KÜSE
Genel Müdür Yardımcısı

Ek:1 (4 Sayfa)

7 Temmuz 2003

**ADANA MİLLETVEKİLİ SAYIN ATILLA BAŞOĞLU'NUN YAZILI SORU
ÖNERGESİ HAKKINDA NOT**

Adana Milletvekili Sayın Atilla Başoğlu tarafından verilen yazılı soru önergesinde, son zamanlarda ABD dolarının diğer paralar karşısında değer kaybetmesinin bir takım ülkeleri ihracatçıların korunması amacıyla çeşitli tedbirler almaya sevk ettiği belirtilerek, hükümetin ihracatçıyı rahatlatmak amacıyla sabit kur rejimine geçmeyi düşünüp düşünmediği ve döviz dengesindeki değişimlere karşı başka tedbirler almayı düşünüp düşünmediği sorulmaktadır. Konuya ilişkin açıklamalarımız aşağıda yer almaktadır:

Genel olarak döviz kur rejimleri incelendiğinde bir uçta sabit diğer uçta da serbest dalgalı kur rejimi, arada ise sabit ve serbest dalgalı kur rejimlerinin bileşimi olan pek çok değişik kur rejiminin olduğu görülmektedir. Her döviz kuru rejiminin kendine özgü avantaj ve dezavantajları olup, hiçbir kur rejiminin bir diğerine tam bir üstünlüğünden söz etmek mümkün değildir. Herhangi bir ülkede başarılı olmuş bir döviz kuru rejiminin bir başka ülkede de başarılı sonuçlar vereceğini beklemek de anlamlı olmayıp, kur rejimlerinin her ülkenin içinde bulunduğu makroekonomik koşullar içinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sabit kur rejimleri, kurlar sabit olarak tutulabildiği ya da sabit tutulabileceğine olan güven azalmadığı sürece, ekonomik birimlere geleceğe dönük olarak planlama ve fiyatlama yapma olanağı tanımakta ve böylelikle yatırım ve ticaret hacminin genişlemesine yardımcı olmaktadır. Ancak sabit kurlar para politikasına kısıtlar koymaktadır. Parasal hedeflerdeki olası sapmalar ise istenmeyen sermaye hareketlerine yol açarak merkez bankası müdahalelerini zorunlu kılmaktadır. Sabit kur rejimleri para otoritesinin kredibilitesinde bir azalma olması durumunda spekülâtif ataklara açık hale gelmektedir. Bu nedenle, merkez bankalarının spekülâtif atakları caydırabilmek için yüksek düzeyde rezerv bulundurmaları gerekmektedir.

Buna karşılık, serbest dalgalı kur rejimlerinde döviz kurları piyasada belirlenmektedir. Kurların serbest olarak dalgalanması sabit kur rejimlerinde görülebilen spekülâtif hareketlerle kar elde edilmesi imkanını da ortadan kaldırmaktadır. Serbest dalgalı kur sistemi içsel ve dışsal şokların gerektirdiği ayarlamaları döviz kurlarına yansıttığından parasal büyüklükler yabancı sermaye hareketlerinin etkisine maruz kalmamakta ve merkez bankaları bağımsız para politikası uygulama olanağı bulmaktadır. Döviz arz ve talebi piyasa tarafından dengelendiğinden merkez bankası müdahaleleri de en aza indirgenmektedir. Ancak, döviz kurlarının gelecekteki değerine ilişkin belirsizlikler ekonomik birimlerin geleceğe ilişkin planlama ve fiyatlamalarını sağlıklı olarak yapabilmelerini zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda, döviz piyasalarının zaman zaman verimli olarak işleyememesi durumunda döviz kurları geçici de olsa dönemsel dengesizlikler gösterebilmektedir.

Ülkemizdeki kur rejimi uygulamalarına bakıldığında, geçmişte ağırlıklı olarak sabit ya da öngörülebilir kur rejimlerinin uygulandığı görülmektedir. 1980'e kadar uygulanan kontrollü kur politikasının ardından 24 Ocak 1980 kararlarıyla daha esnek bir kur rejimine geçilmesine karar verilmiştir. 1990 yılında Türk Lirası'nın tam olarak konvertibilite kazanmasının ardından ise 1999 yılına kadar öngörülebilir bir kur rejimi olan yönetimli dalgalanan kur rejimi benimsenmiştir.

2000 yılı başında açıklanan enflasyonu düşürme programı çerçevesinde ise, artış hızı sabit bir kur rejimi uygulanmaya başlanmıştır. Enflasyonun en az maliyetle aşağı indirilebilmesi, geçmişe dönük endeksleme alışkanlıklarının kırılabilmesi ve geleceğe yönelik öngörülebilirliğin sağlanması için Merkez Bankası tarafından döviz kur sepeti değerleri enflasyon hedefi ile uyumlu olarak bir yıllık bir süreyi kapsayacak şekilde kamuoyuna açıklanmıştır. Ancak, enflasyonu düşürme programının temel unsurları olan sıkı maliye politikası, yapısal reformların gerçekleştirilmesi, özelleştirmenin hızlandırılması ve enflasyon hedefi ile uyumlu gelirler politikası uygulanması gibi alanlarda yaşanan gecikme ve aksaklıklar programın başarısızlığa uğramasına neden olmuş ve yaşanan krizin ardından 21 Şubat 2001'de serbest dalgalı kur rejimi uygulanmasına geçilmiştir. Krizin ardından sabit ya da artış hızı sabit kur rejimleri

uygulamasının terkedilmesinin nedenlerinden biri bu rejimlerin yüksek kredibilit  gerektirmesi ve dolayısıyla kriz sonrası ekonomik yapıyla uyumlu olmamasıdır.

Halen y r t lmekte olan para programı  er evesinde ise, enflasyon hedefine ulařmak amacıyla temel para politikası aracı olarak kısa vadeli faizler kullanılmakta, para tabanı ise ek bir  ıpa iřlevi g rmektedir. Saėladıėı esneklik nedeniyle, serbest dalgalı kur rejimi, Bankamızın uyguladıėı mevcut para programı ve gelecekte uygulanması planlanan enflasyon hedefleme politikaları ile uyumlu bir kur politikasıdır.

Ayrıca,  lkemizde ge miřte uygulanan sabit ya da  ng r lebilir d viz kuru sistemleri krizlere a ık bir yapının da oluřmasına neden olmuřtur. Bozulan iktisadi temeller ekonomik birimleri d viz cinsinden iřlemlere y nelttiėinden d viz kuru  cretlerin ve fiyatların belirlenmesi gibi ekonomik karar alma s re lerinde  nemli bir rol oynar hale gelmiřtir. D viz mevduatı toplam mevduat i inde  nemli bir paya sahip olurken, finans sekt r  ve  zel sekt r bilan olarında d viz kalemleri saėlıksız boyutlara ulařmıřtır. Bir krizin ardından ve zorunlu olarak uygulanmaya bařlansa da serbest dalgalı kur rejimi krizlere a ık olan bu saėlıksız yapının deėiřmesini saėlayacaktır. Buna ek olarak, para politikası alanında getirdiėi kısıtlamalar nedeniyle son yıllarda pek  ok  lke sabit kur rejimlerini terk etmekte ve serbest dalgalı kur rejimlerine ge mektedir.

Serbest dalgalı kur rejimi altında d viz kurları piyasada belirlenmekte, dıřsal řoklar ya da bekleyiřleri  nemli  l de deėiřtirebilecek ekonomik ya da siyasi geliřmeler sonucunda d viz kurları ani y kseliřler ya da d ř řler g sterebilmektedir. Diėer bir ifadeyle d viz piyasalarında iřlem yapan finans kesimi kuruluřları ve reel kesim řirketleri kur riski ile karřı karřıyadır. Bu  er evede, d viz kuru riskinden korunmak  zere vadeli iřlemler gibi riskten korunma ama lı t rev iřlemlerin kullanılması b y k  nem tařımaktadır. T rev iřlemler, ithalat, ihracat ya da bunlara benzer d viz riskine maruz kalan sekt r  yelerine d viz kuru riski tařımadan iř yapabilme olanaėı tanımakta, bu t rde iřlemler,  lkemizde de ticari bankalar ya da vadeli iřlemler borsası aracılıėıyla ger ekleřtirilebilmektedir.

Sonuç olarak, döviz kuru rejimleri ekonomik sistem içinde yer alan farklı ekonomik birimlerin istekleri doğrultusunda değil, genel olarak ülkelerin içinde bulunduğu ekonomik koşullar ve uygulanan para programları ile uyumluluk kriterlerine göre seçilmektedir. Ayrıca, kur riskine maruz kalan ekonomik birimlerin mevcut kur rejimi altında da uygun riskten korunma araçlarının etkin olarak kullanılması yoluyla riskli bertaraf etmesi mümkündür.